

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α Β Ο Υ Λ Η Σ

ΙΑ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΗ'

Τετάρτη 22 Μαρτίου 2006

Αθήνα, σήμερα στις 22 Μαρτίου 2006, ημέρα Τετάρτη και ώρα 11.40' συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία της Προέδρου αυτής κ. **ΑΝΝΑΣ ΜΠΕΝΑΚΗ-ΨΑΡΟΥΔΑ**.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Έχω την τιμή να ανακοινώσω προς το Σώμα το δελτίο επικαιρών ερωτήσεων της Πέμπτης 23 Μαρτίου 2006.

Α. ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Πρώτου Κύκλου (Άρθρο 130 παράγραφος 2 και 3 του Κανονισμού της Βουλής).

1.- Η με αριθμό 583/20-3-2006 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας κ. Ιωάννη Μπούγα προς τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος Προστασίας του Παραδοσιακού Ελαιώνα της Άμφισσας.

2.- Η με αριθμό 579/20-3-2006 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Ανδρέα Φούρα προς τον Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης, σχετικά με την έκδοση του προεδρικού διατάγματος για τον καθορισμό των προδιαγραφών για τη δημιουργία Αυτοκινητοδρόμου κ.λπ..

3.- Η με αριθμό 589/20-3-2006 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Άγγελου Τζέκη προς τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σχετικά με την κατάργηση της ποσόστωσης και του προστίμου συνυπευθυνότητας για το ρύζι κ.λπ..

4.- Η με αριθμό 578/20-3-2006 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς κ. Φωτίου Κουβέλη προς τους Υπουργούς Ανάπτυξης και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, σχετικά με τη λήψη μέτρων για την καλλιέργεια και τη δημιουργία καταναλωτικής συνείδησης στη χώρα μας κ.λπ..

Β. ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Δεύτερου Κύκλου (Άρθρο 130 παράγραφος 2 και 3 του Κανονισμού της Βουλής).

1.- Η με αριθμό 585/20-3-2006 επίκαιρη ερώτηση της Βουλευτού του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Χρύσας Μανωλιά προς τους Υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σχετικά με την επίλυση των προβλημάτων που προέκυψαν από τη ρύθμιση των πανωτοκίων για τους αγρότες κ.λπ..

2.- Η με αριθμό 590/20-3-2006 επίκαιρη ερώτηση της Βουλευτού του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Βέρας Νικολαΐδου προς τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, σχετικά με τη λήψη μέτρων προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων στα Ναυπηγεία Σκαρामαγκά κ.λπ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Ειδική Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής αφιερωμένη στη μνήμη του πρώην Πρωθυπουργού Γεωργίου Ράλλη.

Με ομόθυμη απόφαση της Βουλής, αφιερώνουμε τη σημερινή μας συνεδρίαση στον πρώην Πρωθυπουργό Γεώργιο Ράλλη, ο αδόκητος θάνατος του οποίου στέρησε τον πολιτικό κόσμο της Ελλάδας από μία ιστορική πλέον προσωπικότητα, μία προσωπικότητα που έγραψε πολλαπλή ιστορία στον τόπο μας, καθώς συνέδεσε το πέρασμά της όχι μόνο με σημαντικά πολιτικά και εθνικά γεγονότα, αλλά κυρίως, θα έλεγα, σημάδεψε την εποχή μας με την ακτινοβολία της.

Ο Γεώργιος Ράλλης τιμάται ασφαλώς σήμερα για ό,τι προσέφερε στον τόπο ως πολιτικός, αλλά τιμάται και για ό,τι ήταν ως φυσιογνωμία και ως άνθρωπος. Ανατρέχοντας κατ' αρχάς στα πολιτικά γεγονότα που συνδέονται με το Γεώργιο Ράλλη, δεν μπορώ να μην παρατηρήσω ότι, σε όποιο πεδίο ευθύνης τοποθετήθηκε, έλαβε καινοτόμες αποφάσεις που άφησαν στην Ελλάδα ένα σημαντικό κεφάλαιο πολιτικής υποδομής.

Έτσι, όταν μετά τις διακεκριμένες υπηρεσίες του στο στράτευμα και τη συμμετοχή του στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο, εξελέγη Βουλευτής Αθηνών το 1950 και ανέλαβε για πρώτη φορά υπουργικό αξίωμα, το Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης το 1954-1956 επί Αλεξάνδρου Παπάγου και εν συνεχεία επί Κωνσταντίνου Καραμανλή, τότε προχώρησε, παράλληλα με το συντονισμό του κυβερνητικού έργου, σ' ένα πρωτοποριακό για την εποχή έργο. Έθεσε τις βάσεις της τουριστικής πολιτικής της Ελλάδας και ίδρυσε το Φεστιβάλ Αθηνών.

Όταν αργότερα το 1956-1958 ανέλαβε το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων, ίδρυσε έπειτα από επίπονες διαπραγματεύσεις την Ολυμπιακή Αεροπορία και συνέδεσε έτσι την Ελλάδα με τον κόσμο. Ούτε και το μετρό της Αθήνας δεν διέφυγε τότε της προσοχής του, αλλά η σχετική πρωτοβουλία του έμεινε χωρίς συνέχεια.

Κατόπιν, ως Υπουργός Εσωτερικών το 1961-1963 θεμελιώνει -μεταξύ άλλων- κάτι πολύ σημαντικό, τη σταθερή κρατική πλέον χρηματοδότηση των δήμων και κοινοτήτων. Και όταν η δικτατορία τον βρίσκει Υπουργό Δημόσιας Τάξης στην κυβέρνηση Παναγιώτη Κανελλόπουλου, προσπαθεί το βράδυ της 21ης Απριλίου 1967 να κινητοποιήσει από Σταθμό Χωροφυλακής το Γ' Σώμα Στρατού, αλλά οι διαταγές του δεν έφθασαν στον προορισμό τους.

Στην περίοδο της δικτατορίας το ανυπότακτο φρόνημα του

Γεωργίου Ράλλη εκδηλώθηκε με πολλούς τρόπους. Συνελήφθη και φυλακίστηκε πολλές φορές. Στο τέλος εκτοπίστηκε στην Κάσο. Όταν επέστρεψε, συνέχισε με πολλούς τρόπους την αντίσταση, κυρίως συγγραφικά. Αξιομνημόνευτα είναι τα βιβλία του: «Η αλήθεια για τους Έλληνες πολιτικούς» και «Η τεχνική της βίας», μία θαρραλέα απάντηση στη δικτατορία.

Μόνο που αυτήν την αντιστασιακή του δράση ο Γεώργιος Ράλλης ουδέποτε διατυμπάνισε ή εκμεταλλεύθηκε, ώσπου ήλθε η Μεταπολίτευση και ο Γεώργιος Ράλλης ως άμεσος συνεργάτης και Υπουργός του Κωνσταντίνου Καραμανλή, μέχρι το 1980 που ανεδείχθη Πρωθυπουργός, συνέδεσε το όνομά του με επιλογές που σημάδεψαν τις μετέπειτα εξελίξεις.

Η παιδεία ήταν ο μεγάλος καημός του Γεωργίου Ράλλη και στο Υπουργείο Παιδείας, 1976-1977, βρήκαν διέξοδο οι καινοτόμοι σχεδιασμοί του για μια συνολική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Έτσι, ως πρώτο βήμα, επεξέτεινε την υποχρεωτική εκπαίδευση στα εννέα χρόνια, εισήγαγε τη διδασκαλία και χρήση της νεοελληνικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αναμόρφωσε τη δομή και τα προγράμματα διδασκαλίας στη στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση και έδωσε ιδιαίτερη ώθηση στην τεχνική εκπαίδευση. Θα είχε μάλιστα ολοκληρωθεί η μεταρρύθμιση και στην ανώτατη παιδεία, εάν είχε προλάβει να ψηφιστεί ο νόμος-πλαίσιο για τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, που έφθασε το 1981 έως και στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή.

Ως άμεσος συνεργάτης του Γεωργίου Ράλλη στο Υπουργείο Παιδείας, είχα τη μοναδική εμπειρία -και επιτρέψτε μου, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτήν τη μικρή προσωπική αναφορά- να ζήσω από κοντά το ανοιχτό του μυαλό, την τόλμη, τη διορατικότητα, την ανθρωπιά την οποία έδειχνε, κατ' εξοχήν προς τους συνεργάτες του. Μαζί με τη μοναδική αυτή εμπειρία μου, του οφείλω με συγκίνηση την είσοδό μου στην πολιτική μέσω του ψηφοδελτίου Επικρατείας, για την οποία έχω και έναν επιπλέον λόγο να τον τιμώ και προσωπικά.

Μετά το Υπουργείο Παιδείας, τέλος, ο Γεώργιος Ράλλης ως Υπουργός Συντονισμού και κατόπιν Εξωτερικών, το '78-'80, είχε την αποστολή και το προνόμιο να διαπραγματευθεί την είσοδο της Ελλάδας στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, υπογράφοντας τη σχετική πράξη αργότερα ως Πρωθυπουργός.

Οι δεκαεπτά μήνες που ακολούθησαν, τους οποίους ο Γεώργιος Ράλλης διήνυσε ως Πρωθυπουργός το διάστημα από το Μάιο του 1980, θα πρέπει να ήσαν από τους οδυνηρότερους της ζωής του. Η τεταμένη πολιτική ατμόσφαιρα, οι έντονοι διαξιφισμοί και η πόλωση δεν συμβιβάζονταν με το χαρακτήρα ούτε και με τις αντιλήψεις του. Είναι παροιμιώδης η αποστρόφη του κατά των υπερβολών και θα μείνει ως υπόδειγμα ο τρόπος με τον οποίο παρέδωσε τον Οκτώβριο του 1981 την εξουσία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τα έργα του Γεωργίου Ράλλη που προαναφέρθηκαν, αξίζουν ασφαλώς τον έπαινο και την τιμή της Βουλής των Ελλήνων. Εκείνο, όμως, για το οποίο εμείς οι Βουλευτές οφείλουμε να αποτίσουμε ιδιαίτερος φόρο τιμής στο Γεώργιο Ράλλη, είναι το κοινοβουλευτικό και δημοκρατικό του ήθος. Από το 1950, που εξελέγη για πρώτη φορά Βουλευτής Αθηνών, μέχρι το 1993 που απεχώρησε ως Βουλευτής Κερκύρας, ο Γεώργιος Ράλλης ετίμησε τη Βουλή και τη δημοκρατία, δίνοντας μαθήματα υψηλής κοινοβουλευτικής ποιότητας αλλά και κομματικής συμπεριφοράς. Το πρότυπο που εξέφραζε με την όλη στάση του, ήταν το πρότυπο ενός πολιτικού που ενσάρκωνε τη δημοκρατία και την υπηρετούσε σε όλες τις εκφάνσεις της πολιτικής του δράσης: ως Υπουργός και ως Πρωθυπουργός, ως Αρχηγός κόμματος, ως Βουλευτής, ως απλό κομματικό στέλεχος, ως κοινός πολίτης. Και ετίμησε όλες αυτές τις ιδιότητες και κόμισε την καθεμιά από αυτές με τις αρετές που πίστευε ότι ο πολιτικός έπρεπε να διαθέτει: συνέπεια, εντιμότητα, μετριοπάθεια, ειλικρίνεια.

Την πικρία που δοκίμασε ο Γεώργιος Ράλλης, όταν η Κοινοβουλευτική Ομάδα του κόμματός του απέσυρε την εμπιστοσύνη της από αυτόν ως Αρχηγό της μετά την ήττα του 1981, ο Γεώργιος Ράλλης τη μετέτρεψε γρήγορα σε κίνητρο για την υποδειγματική συμμετοχή του στα βουλευτικά και κομματικά δρώμενα. Και αυτό, γιατί πίστευε στην αποστολή του Βουλευτή ως αντιπροσώπου του έθνους και στη λειτουργία του κόμματος

ως θεσμού της δημοκρατίας, του κόμματος το οποίο στην κοινοβουλευτική δημοκρατία θα έπρεπε να είναι δημοκρατικά οργανωμένο και να σέβεται την ελευθερία έκφρασης του Βουλευτή.

Γι' αυτό και μιλώντας είτε στη Βουλή είτε στο κομματικό περιβάλλον ποτέ δεν ήταν αμφίσημος, ποτέ δεν απέκρυψε -κάποτε και με σκληρότητα- τις αληθινές σκέψεις του και ποτέ δεν ήλθε σε αντίθεση με τα πιστεύω του. Γι' αυτό άλλωστε δεν δίστασε να έρθει και σε σύγκρουση με Πρωθυπουργούς και πολιτικούς Αρχηγούς και να επιβάλει στον εαυτό του τις συνέπειες της διαφωνίας, όχι όμως με υπεροψία και εγωισμό, αλλά με την αξιοπρεπή αποστασιοποίηση που επιβάλλει η δεδομένη σε μια στιγμή πολιτική διαφωνία. Γι' αυτό είναι και χαρακτηριστικό ότι όταν εκλήθη και πάλι να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην παράταξη που πάντοτε υπηρέτησε, δεν δίστασε να δραστηριοποιηθεί ως απλό κομματικό στέλεχος, αλλά σε ευαίσθητη και δύσκολη αποστολή.

Ο Γεώργιος Ράλλης εγκατέλειψε τη ζωή αυτή διακριτικά, ως απλός πολίτης που καθημερινά εκινείτο ανάμεσα στην οικογένεια, στους φίλους του, στο Ζάππειο, τότε-τότε στη Βουλή, χωρίς μεγαλοπρεπείς συνοδείες και άλλα παρόμοια.

Η τελευταία επαφή μας ήταν μόλις προ ολίγων εβδομάδων στο γραφείο μου, όταν παρέστη στην υπογραφή σύμβασης για την έκδοση από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία του ογκώδους έργου «Συνταγματικά κείμενα των Ιονίων νήσων». Επίσης, συζητήσαμε για την επανέκδοση πάλι από το Ίδρυμα της Βουλής της βιογραφίας του για το Γεώργιο Θεοτόκη με το χαρακτηριστικό τίτλο: «Γεώργιος Θεοτόκης, ο πολιτικός του μέτρου». Και οι δύο εκδόσεις έχουν προγραμματιστεί. Η αγάπη του για την Κέρκυρα ήταν άλλωστε πάντα φλογερή και παρούσα. Στην Κέρκυρα, άλλωστε, οφείλει την αριστοκρατική καταγωγή του, από την οποία συγκράτησε και τίμησε κατ' εξοχήν το πρώτο συνθετικό της, το να είναι κατά το δυνατόν πάντα άριστος. Αυτόν τον άριστο άνδρα τιμούμε σήμερα.

Στην εποχή μας οι συνθήκες άσκησης της πολιτικής έχουν αλλάξει και προς το καλύτερο, αλλά σαφώς και προς το χειρότερο. Είναι φυσικό επίσης για κάποιες πολιτικές και ιδεολογικές θέσεις του Γεωργίου Ράλλη να υπάρχουν αντίθετες εκτιμήσεις, ωστόσο οι πολιτικές του αρετές αναγνωρίζονται πλέον από το σύνολο του πολιτικού κόσμου.

Ευχόμαστε αυτές οι αρετές να μείνουν ως παρακαταθήκη και να αποτελούν οδηγό πορείας σε όλους μας στη σημερινή δύσκολη για τη δημοκρατία εποχή που διανύουμε.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

Το λόγο έχει ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Κώστας Καραμανλής.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είμαστε σήμερα όλοι μαζί στον ιερό αυτό χώρο της δημοκρατίας, όπου η σεμνή παρουσία του Γεωργίου Ράλλη και η πνευματική του συγκρότηση, η πολιτική του συνέπεια και η βαθύτατη αίσθηση ευθύνης που χαρακτήριζε την πολιτική του δράση, άφησαν ένα ξεχωριστό, ένα έξοχο παράδειγμα ζωής και μία βαριά παρακαταθήκη για όλους μας.

Ο Γεώργιος Ράλλης, κινούμενος πάντα με σεμνότητα, με ήθος, με βαθιά δημοκρατική αντίληψη, υπήρξε υπόδειγμα πολιτικής συμπεριφοράς. Οι Ελληνίδες και οι Έλληνες θα τον θυμόμαστε ως έναν ευπατρίδη πολιτικό, αφοσιωμένο στην Ελλάδα που αγάπησε και υπηρέτησε με πάθος. Οι πολίτες θα έχουν πάντα χαραγμένη στη μνήμη τους την εικόνα της έμφυτης ευγένειας, της απλότητάς του στην καθημερινή ζωή, της αμεσότητάς του στον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούσε με τους πολίτες, αλλά και την εικόνα ενός πολιτικού που ήταν πάντοτε έτοιμος και πρόθυμος να αναλαμβάνει το όποιο προσωπικό κόστος απαιτούσαν οι περιστάσεις, για να ανταποκρίνεται στο χρέος του πολίτη-πολιτικού, να επιβεβαιώνει έμπρακτα αρχές και αξίες με βαθιά τη συναίσθηση της αποστολής και της ευθύνης, να υπηρετεί όσο πιο αποτελεσματικά μπορούσε το εθνικό, το

δημόσιο, το κοινωνικό συμφέρον.

Ο Γεώργιος Ράλλης, συνεπής υπηρέτης του δημόσιου συμφέροντος, συνέδεσε τη μακρά του πορεία στο δημόσιο βίο με μεγάλες, ιστορικές στιγμές της πατρίδας μας, με τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο όπου διακρίθηκε και παρασημοφορήθηκε, με το αναπτυξιακό θαύμα των δεκαετιών του '50 και του '60 στο οποίο συνέβαλε από κρίσιμες υπουργικές θέσεις, με την αντίσταση ενάντια στην επτάχρονη δικτατορία κατά τη διάρκεια της οποίας συνελήφθη κατ' επανάληψη, φυλακίστηκε και εκποτίστηκε.

Συνέδεσε την πολιτική του πορεία με την αποκατάσταση της δημοκρατίας ως βασικό μέλος της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας, αλλά και με την εδραίωση της πολιτικής σταθερότητας, στην οποία συνέβαλε ως στέλεχος των κυβερνήσεων Καραμανλή, ως Πρωθυπουργός και ως Πρόεδρος της παράταξής μας.

Παράλληλα, ως άμεσος αρμόδιος Υπουργός για τις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ο.Κ., συνέδεσε τη διαδρομή και την προσφορά του με το μεγαλύτερο επίτευγμα της μεταπολιτευτικής περιόδου, με τη μεγαλύτερη επιτυχία της σύγχρονης Ελλάδας, με την ένταξη της χώρας μας στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Έχοντας ως γνώμονα της πολιτικής του δράσης το συνεχή εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας, ο Γεώργιος Ράλλης ως Υπουργός Παιδείας πρωταγωνίστησε στην οριστική επίλυση του γλωσσικού ζητήματος με την καθιέρωση της δημοτικής ως επίσημης γλώσσας.

Ο Γεώργιος Ράλλης, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, υπηρέτησε την πολιτική με συνέπεια στις αρχές και τις ιδέες του, συνέπεια την οποία επέδειξε τόσο στη μακρά πολιτική του διαδρομή όσο και όταν αποχώρησε από την ενεργό πολιτική δράση, συνέπεια την οποία απέδειξε σε δύσκολες στιγμές, κατά τις οποίες δοκιμάζονταν τα πραγματικά κριτήρια επιλογών και αποφάσεων.

Εργαζόταν σταθερά για την υπέρβαση των διαχωριστικών γραμμών του παρελθόντος. Υπήρξε ο Πρωθυπουργός του ήπιου πολιτικού κλίματος. Έμεινε σταθερά προσηλωμένος στην οικοδόμηση ενός νέου πολιτικού ήθους, ενός σύγχρονου πολιτικού πολιτισμού. Είχε ως γνώρισμα της πολιτικής του συμπεριφοράς το μέτρο και τη μετριοπάθεια, την ενίσχυση της ενότητας και της εθνικής ομοψυχίας, την ποιοτική αναβάθμιση της δημοκρατίας μέσα από το γόνιμο διάλογο.

Έδινε πάντα προτεραιότητα σε ό,τι είναι ορθό για τη χώρα και την κοινωνία. Άφηνε σε δεύτερη μοίρα το κομματικό όφελος. Υπέτασσε το προσωπικό του συμφέρον στο γενικό καλό. Σεβόταν τον πολιτικό αντίπαλο, σεβόταν την αντίθετη άποψη, σεβόταν τον πολίτη. Εξέφραζε γνήσια και εφάρμοζε σταθερά τις αρχές της μεσότητας και του μέτρου, αρχές που σε κρίσιμες στιγμές, σε εποχές τεχνητής πόλωσης θεωρήθηκαν αδυναμίες, αρχές που διακηρύσσονται από όλους, αλλά εύκολα εγκαταλείπονται από πολλούς, όταν η ιδιοτέλεια της κομματικής σκοπιμότητας παραμερίζει το χρέος προς τον τόπο.

Τη λαμπρή πολιτική σταδιοδρομία του Γεωργίου Ράλλη έχει σφραγίσει η παροιμιώδης εντιμότητά του στην προσωπική του ζωή, στη διαχείριση των δημοσίων πραγμάτων, αλλά και στις σχέσεις του εντός και εκτός της παράταξης.

Πνεύμα ανήσυχο, πνεύμα καινοτόμο, ο Γεώργιος Ράλλης συνδύαζε την παρρησία στη διατύπωση των σκέψεων, των απόψεών του με την ανυπόκριτη διάθεση συνεννόησης, σύνθεσης, συναίνεσης. Συνδύαζε την ευπρέπεια με τη μαχητικότητα και την προσήλωση σε κοινούς στόχους. Είχε σταθερά στο νου του το συμφέρον του λαού, αλλά αρνείτο πρακτικές λαϊκισμού. Εξέφραζε, αλλά και εφάρμοζε με συνέπεια αρχές, οι οποίες διαχρονικά αποτελούν βασικό ζητούμενο στο δημόσιο βίο, αρχές, που συμπυκνώνονται στο «μηδέν άγαν» και στο «παν μέτρον άριστον».

«Από την πρώτη παιδική μου ηλικία» -έλεγε σε μια από τις ομιλίες του- «θυμάμαι το φανατισμό να δημιουργεί ασφυκτική ατμόσφαιρα στην πολιτική ζωή του τόπου. Προσπάθειά μου είναι να υπάρξει ήπιο πολιτικό κλίμα, που επιτρέπει τον πολιτικό ανταγωνισμό, αλλά αποκλείει τις ακρότητες.»

Γι' αυτόν ακριβώς το στόχο, στόχο που αναδεικνύει γνήσια δημοκρατική αντίληψη, στόχο που εμπνέει μόνο πραγματικούς δημοκράτες και προοδευτικούς πολιτικούς, ο Γεώργιος Ράλλης

εργάστηκε σταθερά, αταλάντευτα, μέσα και έξω από τη Βουλή. Πίστεψε και υπηρέτησε έμπρακτα μια μεγάλη αλήθεια: ότι η Ελλάδα πλήρωσε πολλές φορές την όξυνση, το φανατισμό, την πόλωση.

Η Ελλάδα δεν αντέχει πια πιεστικά. Η Ελλάδα κερδίζει, δημιουργεί, πετυχαίνει άλματα προόδου, όταν ενώνουμε τις δυνάμεις μας και συντονίζουμε τις προσπάθειές μας σε κοινούς στόχους. Οι πολίτες απαιτούν να μάθουμε να κουβεντιάζουμε ήρεμα και αποτελεσματικά με τη σκέψη στον άνθρωπο δίπλα μας, αλλά και στο μέλλον που είναι «παρόν» και μας προκαλεί.

Κατάφερε τελικά ο Γεώργιος Ράλλης, ακόμα και την ώρα που έφευγε, να αναδείξει το κορυφαίο αυτό μήνυμα της διαδρομής του στα κοινά ως κεντρικό στοιχείο της πολιτικής του παρακαταθήκης. Κατάφερε να επαναλάβει, ακόμα και την ύστατη ώρα του αποχαιρετισμού, το μήνυμα της ενότητας, της σύμπνοιας, των ήρεμων πολιτικών ηθών. Το μήνυμα της ανυπόκριτης μετριοφροσύνης, της σωφροσύνης, της προσφοράς. Το μήνυμα ότι υποχρεούμαστε με προτάσσουμε και να υπηρετούμε το συλλογικό συμφέρον.

Οι Ελληνίδες και οι Έλληνες τον ευχαριστούμε για όλα όσα μας προσέφερε. Τον ευχαριστούμε για το πρότυπο πολιτικής συμπεριφοράς που μας κληροδότησε. Τον ευχαριστούμε, γιατί εκδόμησε τις σελίδες της νεότερης πολιτικής μας ιστορίας.

Η Κυβέρνηση, η Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας, η μεγάλη παράταξη της δημοκρατίας την οποία ετίμησε ως ιδρυτικό μέλος και αργότερα ως Πρόεδρός της και Πρωθυπουργός, ευχαριστούμε τον ευπατρίδη που μας έδωσε τόσα πολλά. Είναι συγκινητική η καθολική αναγνώριση της προσφοράς του. Ταυτόχρονα είναι χρέος τιμής, αλλά και ευθύνης απέναντι στον τόπο να διατηρήσουμε και να αξιοποιήσουμε τη μεγάλη πολιτική κληρονομιά που μας χάρισε, γιατί το κληροδοτήμα αυτό του Γεωργίου Ράλλη συνθέτει ένα πρότυπο -απαράμιλλο, θα έλεγα, πρότυπο- αρχών και αξιών. Οδηγεί στην αναβάθμιση του δημόσιου βίου, στην εμπέδωση ήπιου πολιτικού κλίματος, στη βελτίωση της ουσίας και της ποιότητας της δημοκρατίας. Υπαγορεύει την πρόταξη του γενικού συμφέροντος σε κάθε πολιτική επιλογή, που αφορά το παρόν και το μέλλον της πατρίδας μας. Συνιστά δείκτη πορείας για μία Ελλάδα με καλύτερο αύριο, δείκτη πορείας για μία κοινωνία με περισσότερη δικαιοσύνη.

Είναι τελικά το πρότυπο εκείνων που θέλουν να προσφέρουν στην πατρίδα και όχι να πάρουν από αυτήν. Το πρότυπο που υποδεικνύει, σε όσους μετέχουμε ενεργά στην πολιτική ζωή, να αφήνουμε πίσω τα μικρά και τα ασήμαντα που μας χωρίζουν και να αφιερώνουμε κάθε ικμάδα των δυνάμεών μας στους μεγάλους κοινούς στόχους που προσδιορίζονται από την κοινωνία μας και υπηρετούν τον τόπο μας.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρουδά): Το λόγο έχει ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. κ. Γεώργιος Παπανδρέου.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος): Κυρίες και κύριοι, ο Γεώργιος Ράλλης έφυγε από τη ζωή. Έφυγε χωρίς ιδιαίτερο θόρυβο, λιτά, σεμνά, περήφανα, όπως δηλαδή είχε ζήσει την ενεργό του παρουσία στην πολιτική.

Θα ήταν, όμως, μεγάλο λάθος μας αν θεωρούσαμε ότι αυτή η ηπιότητα ήταν δείγμα αδυναμίας. Αντιθέτως, η στάση ζωής του εξέφραζε μία ηρεμία και αυτογνωσία, μία σιγουριά, σιγουριά στην προσήλωση τη δικιά του σε αρχές και αξίες του δημοκρατικού μας πολιτεύματος. Εξέφραζε τη δύναμη του δικού του πιστεύω, την αυτοπεποίθηση στις δικές του ιδέες. Ποτέ δεν υποκρίθηκε αυτό που δεν ήταν. Μία παρόμοια πολιτική στάση, στάση ζωής, δεν ήταν δεδομένη στο πολιτικό μας στερέωμα ή στην άρχουσα τάξη, σε μια εποχή που είχαμε ένα στερέωμα που ταλανιζόταν από πολώσεις, αυταρχισμούς, διωγμούς, καταπίεση και βία.

Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, με το δικό του τρόπο έκανε την αντίστασή του. Είχαν τότε ιδιαίτερη αξία οι αντίθετες φωνές ανθρώπων, που προέρχονταν από τη συντηρητική παρά-

ταξη. Μετά τη μεταπολίτευση, ως εξέχων μέλος των κυβερνήσεων του Κωνσταντίνου Καραμανλή, διαδραμάτισε σημαντικότατο ρόλο στην εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων του τόπου. Αποφασιστικός και αποτελεσματικός, αλλά και φειδωλός σε μεγαλόστομες δηλώσεις και διακηρύξεις.

Ο Γεώργιος Ράλλης υπήρξε οραματιστής, αλλά και άνθρωπος πρακτικός, συνεπής στις πολιτικές του απόψεις, αξιοπρεπής στην πολιτική του σταδιοδρομία και στην προσωπική του ζωή, σεμνός και προσοίτος. Επιτέλεσε σημαντικό έργο σε όλους τους κυβερνητικούς τομείς που του ανατέθηκαν στο πλαίσιο της τότε κυβερνητικής πολιτικής. Θέλω να αναφερθώ ιδιαίτερα στην τελική φάση της πολιτικής του σταδιοδρομίας, μία φάση κατά την οποία τον γνώρισα και εγώ, την περίοδο της μεταπολίτευσης.

Όταν ανέλαβε το Υπουργείο Παιδείας, έκανε την πρώτη μεταχουντική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ως Υπουργός Παιδείας. Η μεγάλη στιγμή του ήταν η καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας στα σχολεία, ένα ζήτημα που στις αρχές του προηγούμενου αιώνα είχε προκαλέσει βαθύ ρήγμα μεταξύ των προοδευτικών και συντηρητικών δυνάμεων της χώρας μας. Αποκατέστησε και πολλά που είχε καταργήσει η επταετής χούντα η, μεταρρυθμίσεις του Γεωργίου Παπανδρέου στην παιδεία, όπως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και την εννεάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

Είχα και τη χαρά, αλλά και την τιμή να συνεργαστώ μαζί του στενά, όταν ανέλαβε Υπουργός Παιδείας και το 1988 και αργότερα το 1994. Σε μία προσπάθεια διακομματικής διαβούλευσης, είχα καλέσει πρώην Υπουργούς Παιδείας, για τις δικές τους συμβουλές. Όχι απλώς ανταποκριθήκε, αλλά και με ιδιαίτερη υπευθυνότητα και ειλικρίνεια κατέθεσε τη δική του εμπειρία, αν θέλετε, τη σοφία του για τα θέματα της παιδείας. Εντύπωση μου είχε προκαλέσει το ότι ένας πρώην Πρωθυπουργός ερχόταν να επισκεφθεί ένα νέο τότε Υπουργό Παιδείας με σεμνότητα και διάθεση προσφοράς!

Πέραν της προσφοράς του στη σκέψη για τα θέματα αυτά, τα τόσο σημαντικά, είχα την τύχη να δημιουργήσω μία πολιτική σχέση με το Γεώργιο Ράλλη, να τον ζήσω από κοντά και να έχω μία προσωπική άποψη για τον άνθρωπο. Θυμάμαι τι μου έλεγε, κάτι το οποίο λέει και ο ιστορικός Αλέξης Δημαράς. Μίλαγε για την ανάγκη διαμόρφωσης μιας μακροχρόνιας πολιτικής στην παιδεία, μιας πολιτικής που θα ξεπερνά τα όρια των αλλαγών σε κυβερνήσεις, αλλά και των αλλαγών εντός των κυβερνήσεων, όπου συνήθως ανατρέπονται οι σχεδιασμοί με την έλευση του νέου Υπουργού, ακόμη και του ίδιου κόμματος. Μου είχε μάλιστα εκμυστηρευθεί και τη δική του εμπειρία στο Υπουργείο Δημοσίων Έργων.

Θυμάμαι, λοιπόν, ότι στις δύο θητείες μου στο Υπουργείο Παιδείας, ήταν ένθερμος υποστηρικτής μιας ευρύτερης συνεννόησης και πολλών φορές και παρά τη θέληση του κόμματός του. Στις συζητήσεις που κάναμε για την παιδεία, αυτό που τον απασχολούσε, αν θέλετε τον πόναγε, ήταν η ανάπτυξη της τεχνικής εκπαίδευσης, δηλαδή πώς η τεχνική εκπαίδευση θα αποκτήσει το απαραίτητο κύρος, ώστε να προσελκύσει νέους και νέες και να προσφέρει αξιοπρεπή δουλειά. Και παρά τις διαφορετικές μας απόψεις, που ίσως εκφράζαμε, αναγνωρίζω και αναγνωρίζουμε τις σημαντικές του προσπάθειες σ' αυτόν τον πολύ σημαντικό τομέα για τη χώρα μας.

Όσοι τον γνώρισαν από κοντά, όσοι συνεργάστηκαν μαζί του, διαβεβαιώνουν ότι γνώρισαν έναν άνθρωπο με ακεραιότητα, με παρρησία, έναν πολιτικό που δεν έδινε εύκολα υποσχέσεις και όταν τις έδινε, κρατούσε το λόγο του με συνέπεια και πολλές φορές και με πολιτικό κόστος!

Στη διάρκεια της πρωθυπουργικής του θητείας, προσπάθησε -εκτός των άλλων- να ανατρέψει το δυσμενές για την παράταξη του πολιτικό κλίμα. Το έκανε με μεγάλη ευπρέπεια, το έκανε με θεμιτές μεθόδους και σεβασμό στους κανόνες της δημοκρατίας!

Με την παρουσία του ως Πρωθυπουργός, τον Οκτώβριο του 1981, με τις δηλώσεις του, με τη στάση του, με τη μετριοφροσύνη, αλλά και το κύρος του, εγγυήθηκε την ομαλή μετάβαση από την πολυετή συντηρητική διακυβέρνηση στην προοδευτική,

σε μία περίοδο που άλλοι στην παράταξη του καλλιεργούσαν κλίμα ανασφάλειας, φόβου και ανυπόστατων φημών, σε μία περίοδο που οι διαθέσεις στρατιωτικών και ξένων θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τη δημοκρατική ομαλότητα.

Το ποιον ενός ανθρώπου και ενός πολιτικού δεν κρίνεται πάντα στις νίκες. Κρίνεται και στις ήττες. Και σ' αυτήν τη δύσκολη γι' αυτόν πολιτική στιγμή, στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων, προσφέροντας ανεκτίμητο κύρος στους ίδιους τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Όμως, θα πω και κάτι που ίσως φανεί παράδοξο. Ο Γεώργιος Ράλλης δίδαξε πολλά και μετά την αποχώρησή του από την ενεργό πολιτική. Όταν θεώρησε ότι ο κύκλος της ενεργούς προσφοράς του έκλεισε, αποχώρησε διακριτικά και αθόρυβα από την πολιτική σκηνή.

Από τότε και για περίπου δεκατρία χρόνια, μέχρι το τέλος της ζωής του, δίδαξε με τη στάση του και τη συμπεριφορά του. Και πάλι, σεβόμενος τους θεσμούς και την παράταξη του, υπηρέτησε ανιδιοτελώς, με σπάνιες αλλά καιρίες παρεμβάσεις, το δημόσιο πολιτικό διάλογο.

Ο Γεώργιος Ράλλης υπήρξε πολιτικός αντίπαλος της παράταξής μας. Αυτό δεν μας εμποδίζει να αναγνωρίσουμε τις αρετές του. Θα έλεγα, μάλιστα, το αντίθετο, δηλαδή όταν η αναγνώριση ξεπερνά τα στενά κομματικά όρια, αυτή είναι η απόδειξη ενός πολιτικού που έχει βαλθεί να υπηρέτησε το γενικότερο δημόσιο συμφέρον, που έχει το θάρρος να ξεπερνά τις δογματικές επιταγές.

Όταν ο πολιτικός αναγνωρίζεται πέραν του κομματικού του χώρου, σημαίνει ότι ο ίδιος υφαίνει έναν πολιτικό πολιτισμό, έναν πολιτισμό αξιών, έναν πολιτισμό αξιοκρατίας, κινών αξιών, που αποτελούν τη βάση της πολιτικής μας ζωής, που επιτρέπουν την επικοινωνία, τη συνεννόηση, όταν αυτή είναι απαραίτητη για τον τόπο, αλλά εγγυάται και τον εποικοδομητικό διάλογο, όταν οι διαφορές είναι μεγάλες, εγγυάται το κύρος της πολιτικής και των θεσμών.

Η στάση του αυτή τον κάνει εξαιρετικά επίκαιρο και σήμερα, όταν δοκιμάζονται οι θεσμοί, όταν αποφεύγεται ο διάλογος, όταν αμφισβητούνται ή αναζητούνται αξίες από τον πολίτη και ιδιαίτερα από τη νέα γενιά, όταν υπονομεύεται η αξιοκρατία, όταν η πολιτική φεύγει από το προσκήνιο και γίνεται παρασκήνιο. Τότε, η πολιτική στάση, η στάση ζωής πολιτικών, όπως του Γεωργίου Ράλλη, ξεχωρίζουν, γίνονται παραδειγματικές, διαπαιδαγωγούν και υπενθυμίζουν ότι στην πολιτική υπάρχουν πολλοί δρόμοι.

Και ο Γεώργιος Ράλλης, επέλεξε το δύσκολο δρόμο. Ο Γεώργιος Ράλλης υπήρξε σημαντικός πολιτικός άνδρας, αληθινός άρχοντας, με σπάνια αξιοπρέπεια και ευγένεια. Υπήρξε μέχρι το τέλος της ζωής του ένας ευπατρίδης.

Αυτόν το μεγάλο πολιτικό άνδρα τιμούμε σήμερα. Θα τον θυμόμαστε και θα αναφερόμαστε σ' αυτόν με σεβασμό και εκτίμηση.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει η Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και Γενική Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Αλέκα Παπαρήγα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας):

Κάθε άνθρωπος, ανεξαρτήτως πολιτικής ένταξης, ανεξαρτήτως επαγγέλματος και ηλικίας, έχει και κάποια πολύ ιδιαίτερα προσωπικά χαρακτηριστικά που τον ξεχωρίζουν, είτε αρνητικά είτε θετικά.

Δυστυχώς, δεν είχα την ευκαιρία, καθώς μιλώ τώρα ως εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, να γνωρίσω προσωπικά το Γεώργιο Ράλλη για τόσο και τέτοιο διάστημα, ώστε να μπορώ να μιλήσω πιο ειδικά γι' αυτόν, πέρα βεβαίως από το γεγονός ότι εκφράζαμε διαφορετικές κοσμοθεωρίες και πολιτικές, ότι ανήκαμε σε δύο πολιτικούς χώρους που βρίσκονταν και βρίσκονται σε ιστορική αντιπαράθεση μεταξύ τους.

Αναγνωρίζουμε στο Γεώργιο Ράλλη τη διακριτική παρουσία του, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, στην πολιτική και κοινωνική

ζωή, την ορθή στάση του απέναντι σε μία τάση να διαμορφώνεται ο πολιτικός λόγος και η πολιτική συμπεριφορά με όρους επικοινωνιακούς και με τους αρνητικούς κανόνες της ηλεκτρονικής ενημέρωσης. Εκλαμβάνεται ως μία θετική αντίσταση σε φαινόμενα που εμποδίζουν τον πολιτικό διάλογο και αντίλογο και κατά συνέπεια την ενημέρωση. Συγκίνησε το γεγονός ότι ο Γεώργιος Ράλλης ζήτησε να μην υπάρχουν πολιτικές ομιλίες κατά τη διάρκεια του αποχαιρετισμού του στην τελευταία του κατοικία.

Επιτρέψτε μου να αναφερθώ σ' ένα πολύ συγκεκριμένο θέμα, βαθύτατα πολιτικό, που είχα την ευκαιρία να συζητήσω μαζί του στα πλαίσια της κοινής μας συμμετοχής στο Ίδρυμα της Βουλής ή σε κάποιες σπάνιες ευκαιρίες που συναντηθήκαμε τυχαία.

Είναι γνωστό ότι ο Γεώργιος Ράλλης, ως στέλεχος της κυβέρνησης και Πρωθυπουργός, έθεσε το ζήτημα της καθιέρωσης της δημοτικής γλώσσας ως επίσημης γλώσσας, δίνοντας κατά κάποιο τρόπο μια διέξοδο σε μια αντίφαση που για πολλά – πολλά χρόνια υπήρχε. Η καθιέρωση της δημοτικής είχε προηγηθεί στη ζωή. Έμενε να γίνει και επίσημη θέση.

Πιστεύω, χωρίς αυτό να αποτελεί προσωπική κριτική για το Γεώργιο Ράλλη –το αντίθετο- ότι όλοι μας χάσαμε ίσως μια ευκαιρία τότε να συνδυαστεί η απόφαση αυτή με το ξανακούταγμα της διαπάλης ανάμεσα στους αποκαλούμενους «δημοτικιστές» και τους αποκαλούμενους «καθαρευουσινάους».

Η δημοτική γλώσσα, η σύγχρονη ελληνική γλώσσα –για να το πούμε καλύτερα- καθιερώθηκε βέβαια ποσοτικά, κατάκτησε όλες τις μορφές του λόγου, όμως έχασε ποιοτικά, ιδιαίτερα στο γραπτό λόγο. Και είναι ευθύνη όλων μας. Ένας παράγοντας ήταν ότι όλοι εφησυχάσαμε και δεν δώσαμε σημασία στη μελέτη της εξέλιξης της σύγχρονης ελληνικής γλώσσας, στη διδασκαλία της.

Ένωσα χαρά, όταν ο Γεώργιος Ράλλης συμφώνησε με την πρόταση να γίνει προσπάθεια να πραγματοποιηθεί έκδοση της Βουλής με όλο το αρχειακό υλικό που αφορά την ιστορία του γλωσσικού, πράγμα που θα τροφοδοτήσει ίσως μια νέα διαπάλη, οπωσδήποτε όμως θα εξελιχθεί σ' ένα είδος αναγεννητικής προοδευτικής προσπάθειας, ιδιαίτερα σήμερα που το πρόβλημα της παιδείας –και στα πλαίσια αυτής και το γλωσσικό- βρίσκεται από μια άλλη σκοπιά σε κρίσιμη καμπή.

Την τελευταία φορά που μιλήσαμε, αυτό ήταν και το ζήτημα της κουβέντας μας. Πιστεύω ότι ο θάνατος του Γεωργίου Ράλλη επαναφέρει το ζήτημα αυτό ξανά στην επικαιρότητα.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς κ. Αλέξανδρος Αλαβάνος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς): Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, τιμάμε σήμερα τη μνήμη του Γεωργίου Ράλλη, που ήταν ένα από τα πρωταγωνιστικά στελέχη στην πολιτική ζωή τον τελευταίο μισό αιώνα. Ήταν πάντα στην άλλη όχθη από την Αριστερά, δυναμικό και δραστήριο στέλεχος στο χώρο των αντιπάλων μας και στις δύο φάσεις της πολιτικής του σταδιοδρομίας, πριν και μετά τη δικτατορία.

Η πρώτη φάση μάλιστα, πριν τη δικτατορία ήταν εξαιρετικά σκληρή. Ξεκίνησε με την αιματηρή σύγκρουση του Εμφύλιου Πολέμου και συνεχίστηκε με την παρουσία στη χώρα μας ενός σκληρού καθεστώτος, που χαρακτηριζόταν από την υποτέλεια στις Ηνωμένες Πολιτείες, την ασυδοσία της μοναρχίας, την έλλειψη δημοκρατικών ελευθεριών, τις διώξεις χιλιάδων αγωνιστών της Αντίστασης και του σοσιαλισμού.

Εκείνη την εποχή ο Γεώργιος Ράλλης ήταν σε κορυφαίες κυβερνητικές θέσεις. Στις αρχές της δεκαετίας του '60, υπήρξε Υπουργός Δημόσιας Τάξης και Εσωτερικών, όταν στη Θεσσαλονίκη δολοφονούνταν ο Γρηγόρης Λαμπράκης, όταν οι δυνάμεις της τάξης, αντί να προστατεύσουν το Βουλευτή της Αριστεράς, είχαν διαπλακεί και καθοδηγούνταν από το ακροδεξιό παρακράτος και ανέδειξαν από μέσα τους τους ίδιους τους ηθικούς αυτουργούς της δολοφονίας, χωρίς φυσικά σε προσωπικό επίπεδο να υπάρχει καμία ευθύνη του τότε Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

Τη μέρα του πραξικοπήματος το '67, υπήρξε πάλι Υπουργός Δημόσιας Τάξης, όταν –ως συνέπεια της αντικομμουνιστικής πολιτικής της τότε κυβέρνησης και των συντηρητικών δυνάμεων- οι μηχανισμοί των Ενόπλων Δυνάμεων και της δημόσιας τάξης αυτονομούνταν από την πολιτική εξουσία και οδηγούσαν στη σκοτεινή επταετή περίοδο.

Ήταν σκληρός αντίπαλος της Αριστεράς ο Γεώργιος Ράλλης. Ένα σημείο καμπής στη σταδιοδρομία του ήταν η αποχώρησή του από τον Ε.Ρ.Ε. το 1958, η οποία έγινε γιατί εκτιμούσε ότι η αλλαγή του εκλογικού συστήματος από πλειοψηφικό θα λειτούργουσε σε όφελος της Ενωμένης τότε, μέσα από την Ε.Δ.Α., Αριστεράς. Η τοποθέτησή του, πιστεύω ότι πολιτικά ήταν λάθος. Η πρόβλεψή του, όμως, ήταν σωστή και επιβεβαιώθηκε με την ανάδειξη της Ε.Δ.Α. τότε ως Αξιωματικής Αντιπολίτευσης με εβδομήντα οκτώ Βουλευτές.

Η αντιπαλότητα αυτή συνεχίστηκε και στη δεύτερη φάση, μετά από τη δικτατορία, με τους νέους μεταπολιτευτικούς όρους, ιδιαίτερα όταν είχε κεντρικό ρόλο ως Πρωθυπουργός την περίοδο 1980-1981. Ως Πρωθυπουργός προχώρησε στην επανένταξη της Ελλάδας στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ, κάτι το οποίο οδήγησε σε μεγαλύτερη υλοποίηση του «ανήκομεν εις τη Δύση», το οποίο εμείς θεωρούσαμε και θεωρούμε καταστροφικό για τη χώρα μας.

Με ιδιαίτερα σκληρούς τρόπους, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης τότε της Νέας Δημοκρατίας, αντιμετωπίστηκε το εργατικό και το νεολαιίστικο κίνημα. Είναι δύσκολο, όσοι ήμασταν νέοι τότε, να ξεχάσουμε την αιματηρή καταστολή της διαδήλωσης στις 17 Νοεμβρίου του 1980 για την επέτειο του Πολυτεχνείου από την επίθεση της Αστυνομίας.

Ο Γεώργιος Ράλλης υπήρξε ένας συνεχής, σκληρός, επίμονος αντίπαλος της Αριστεράς. Και όμως, δεν μπορούμε να μην αναδείξουμε ορισμένα σημεία της προσωπικότητάς του και της πολιτείας του, που έχουμε ιδιαίτερα εκτιμήσει. Και αυτό δεν το κάνουμε ως άσκηση για κάποιον πολιτικό που έφυγε, αλλά γιατί νομίζω ότι είναι σημαντικό στο παρόν και στις πιο σκληρές στιγμές πολιτικής και προσωπικής αντιπαράθεσης, να μη διαμορφώνουμε μια μηδενιστική άποψη για τον αντίπαλό μας.

Το πρώτο στοιχείο, που θέλουμε ιδιαίτερα να εκτιμήσουμε, είναι η ειλικρίνεια και η ευθύτητά του, όπως χαρακτηριστικά δήλωσε μετά το θάνατό του Γεωργίου Ράλλη ο Λεωνίδας Κύρκος. Είναι ένα χαρακτηριστικό που μπορεί φαινομενικά να μη βοηθάει την ίδια την εξέλιξη ενός πολιτικού και την επιβίωσή του –και δεν βοήθησε το Γεώργιο Ράλλη- αλλά είναι και ένα χαρακτηριστικό το οποίο μπορεί να είναι αντίθετο στην παράταξη την οποία υπηρετεί και έτσι πρέπει να συνέβη και στην περίπτωση του. Είναι, όμως, μια σημαντική συμβολή στην πολιτική ζωή, δίνοντας αντισώματα στη νοσηρότητα που δημιουργεί πολλές φορές το κλίμα υποκρισίας, συνομωσίας και διγλωσσίας.

Το δεύτερο στοιχείο, που θέλουμε ιδιαίτερα να εκτιμήσουμε, είναι η δυνατότητά του να έρθει σε ρήξη με τις παραδόσεις και τις αδράνειες του χώρου από τον οποίο προέρχονταν. Αυτό εκφράστηκε ιδιαίτερα στη συμβολή του για την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας, δίνοντας τέλος σε μια μεγάλη διαμάχη που διαπερνούσε όλο τον περασμένο αιώνα όλη την πνευματική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας μας και παίρνοντας μια θέση, η οποία ήταν αντίθετη με τη θέση την οποία μαχητικά είχε υπερασπιστεί η παράταξή του. Και μαζί, είχαμε την καθιέρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, που και αυτό αποτελεί μια σημαντική για την εποχή της δημοκρατικής μεταρρύθμιση.

Ας προσθέσουμε εδώ, επίσης, τη συμβολή του στην ανάπτυξη των σχέσεων τότε με τη Σοβιετική Ένωση. Το 1978 υπήρξε ο πρώτος Υπουργός Εξωτερικών που επισκέφθηκε επίσημα την τότε Σοβιετική Ένωση.

Το τρίτο στοιχείο, που θέλουμε ιδιαίτερα να εκτιμήσουμε, είναι η μεγάλη διαδρομή που έκανε στις πεποιθήσεις του, από την αυταρχική, στην πλουραλιστική δημοκρατία. Εδώ ο Γεώργιος Ράλλης είχε μια μοναδική προσωπική συμβολή, συμβολή που είχε σχέση και με τη θέση που πήρε η παράταξή του που αντιμετώπιζε διλήμματα, γιατί υπήρξε ο Πρωθυπουργός της

ήττας της Νέας Δημοκρατίας το 1981 και της νίκης του ΠΑ.ΣΟ.Κ., ενός ΠΑ.ΣΟ.Κ. με ριζοσπαστικές και προωθημένες τότε διακηρύξεις απέναντι στις Ηνωμένες Πολιτείες και το ΝΑΤΟ.

Μπορούμε να πούμε, επομένως, ότι υπήρξε ο θεμελιωτής μιας παράδοσης που ελπίζουμε να είναι εδραιωμένη, για την ομαλή διαδοχή πολιτικών δυνάμεων στη διακυβέρνηση της χώρας, όχι μόνο όταν υπάρχει προσέγγιση και σύγκλιση αυτών των δυνάμεων, αλλά και όταν εμφανίζεται ή εμφανιστεί το ενδεχόμενο ανάδειξης κυβερνήσεων με ριζοσπαστικά διαφορετικές θέσεις.

Τέλος, θέλω να αναφερθώ, με ευκαιρία το Γεώργιο Ράλλη και στο εξής: Σε κάθε πολιτικό, μεγάλο ή μικρό, δίπλα από την πολιτική του παρουσία που καταγράφεται στη συνείδηση της κοινωνίας και των πολιτών, υπάρχει ο εσωτερικός κόσμος. Δεν είναι ο πολιτικός -και μάλιστα αυτός που είχε αναλάβει ηγετικά καθήκοντα- αυτός μόνο στο άγαλμα πάνω με το ξίφος απέναντι στους αντιπάλους, τον συνοδεύει και μια προσωπική εσωτερική διαδρομή. Υπάρχει ένα πολύ εύγλωττο σημείο από τον Απόστολο Παύλο στην επιστολή τη δεύτερη προς Κορινθίους που λέει: «Έξωθεν μάχαι, έσωθεν φόβοι».

Αναφέρομαι στο Γεώργιο Ράλλη, γιατί ο ίδιος αναφερόταν σ' αυτό. Προερχόταν από μια από τις παραδοσιακές και σημαντικές πολιτικές οικογένειες, με πολλούς Πρωθυπουργούς στους προπάτορές του, αλλά ξεκίνησε την πολιτική του σταδιοδρομία μ' ένα σημαντικό φορτίο, για τη γνώμη τουλάχιστον ενός σημαντικού μέρους της κοινωνίας, σχετικά με το όνομά του και με το ρόλο του πατέρα του, ο οποίος είχε υπάρξει Πρωθυπουργός κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής το 1943.

Πιστεύουμε ότι την ίδια στιγμή ο Γεώργιος Ράλλης έδωσε μια μεγάλη προσωπική μάχη και ξαναλέω ότι αναφέρομαι εδώ σ' αυτό, γιατί ο ίδιος αναφερόταν θαρραλέα σ' αυτό το θέμα. Και μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι μέσα από την πορεία και τα μακρά δύσκολα χρόνια των ελληνικών περιπετειών της

τελευταίας δεκαετίας, ο Γεώργιος Ράλλης, ένας επιφανής πολιτικός του συντηρητικού χώρου, πέτυχε τελικά να συνδέσει το όνομά του και το όνομα της οικογένειάς του με μια θετική συμβολή στην υπόθεση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, κάτι που πιστεύω ότι ήταν ιδιαίτερα μεγάλο για τον ίδιο, αλλά και ιδιαίτερα σημαντικό για την κοινοβουλευτική δημοκρατία.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ το Σώμα να τηρήσει τώρα ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του Γεωργίου Ράλλη.

(Στο σημείο αυτό όρθιοι οι Βουλευτές τηρούν ενός λεπτού σιγή)

Αιωνία η μνήμη του Γεωργίου Ράλλη.

(Χειροκροτήματα)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής που ήταν αφιερωμένη στη μνήμη του πρώην Πρωθυπουργού Γεωργίου Ράλλη.

Έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι από τα δυτικά θεωρία τη συνεδρίασή μας παρακολούθησαν είκοσι επτά μαθητές και μαθήτριες και τρεις συνοδοί-καθηγητές του 1ου Τ.Ε.Ε. Καρδίτσας.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Κύριοι συνάδελφοι, δέχεσθε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 12.31', λύεται η συνεδρίαση για αύριο ημέρα Πέμπτη 23 Μαρτίου 2006 και ώρα 10.30', με αντικείμενο εργασιών του Σώματος: α) κοινοβουλευτικό έλεγχο, συζήτηση επικαίρων ερωτήσεων και β) νομοθετική εργασία, σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη που έχει διανεμηθεί.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ